

OMA

Tartu Realkooli Õppurite
Ühingu Hoiulekandja.

II aastanäin.

№2.

15. November, 1921 a.

№2.

Sisu: Ühingu juhataja kõne esimesel aastapäeval. — Erik Q.: Noorsoo lippu kergitamaks (jõrg) — A. Parts: Element (lõpp). — Kroonika.

Ühingu juhataja kõne esimesel aastapäeval.

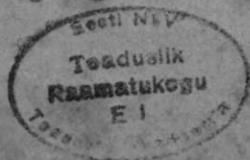
Tahan Teile jutustada Ühingu eluloo, mille kevadpäevi meelde tuletama täna süa kokku oleme tulnud.

Mineva aasta esimestel sügis külmal ajal löime ta, sügis külmal ajal kui loodus suri. Ja tema hakkas elama, elas meiega külmal sügisel, sest olime noored.

Sõdis rahvas õ pinna aastat, sõdis ka noorsugu. Ta sõdis kõige korraliku ja töö vastu, kasvatajate ja nende poolt üles seatud määruste vastu, sõdis kõige, mis raske ja rasku paistis keset ümbritsevat anarhiat.

Ja ta tuli võitlusest demoraliseeritud, väsinud, apaatiline, vastu rajades ainult suurematele süüdmustele. Käidi ajaga kaasas tohtmata, mõtlemata, elati päevast-päeva teomeeste kombel. Ei tehtud tööd, ei muretsitud millegi eest, oldi egoistid, selle sõna täielisemas mõttes, täites ainult enese isiklike soovide. Oldi noorelt vanad, oldi tüdinemised. Kuid isamaa hakkas nõudma võitlejaid priiuse pärija eest, äratas noori unest. Oles vaba rahva

E2 1945

pojad, teades end tulevase Eesti vabaduse templi sammasteks, nähes kaugelt, alt pimedusest sirutavad kõsi polvens noortele, et ei hurekurs töövaev, mis nii vana kui Eestiaste veri, et kergelt ei antaks käest, mis muustadel orjaöödel regi värsside laulu saajatuste saatel lunastud. Noid ei võinud kannatada, et isaisade higi oleks voolanud jõena külmade kivide maale. Ei võinud jääda noored ükskõikseks.

Ja need hiiüded kaugelt minevikust ulatasid turruva noorsoo kõrvu, ulatasid nende moonutatud hingedesse, ja need teibusid, ärkasid, avasid silmad.

Suvine puhkus maal, keset lihtsust ja jõudu, keset tahtmist, mida sõjamürgidki ei jõudnud hävitada, kainestus, korvastas, lõi meest. Ja reokultuures hakkasid õppivad nõudma tööd, tööd enese päriks ja tuleviku eest, tööd, et saada tugevaks.

Sarnaselt meest sündumise ajal loodi Tartu Realkooli Õppurite Ühing, see Eesti Realkooli õppurikonna esimene korvandik.

Ühel päikesepaistelisel sügispäeval, päeval mil õhu nii kerge ja selge ja päike nii kollane oli, et tahtmata mõtlesid lihtsalt ja kergelt, ilmus käratsemale koridorile, ülesseastud õrnamate poole, kuulutus, kuulutades kõigile kõikide soovi, kutsudes asutama Õppur-ühingut, kutsudes mängult noorte ülesandele.

Meie lõksime siis kõik, täis paremaid lootusi ja lõime ühingu. Tähtsime teha tööd, harjuda tööga, harjuda töitma oma ülesandeid, kasutada enese jõudu, et mitte jääda nõrkadeks.

Lõksime lootuste - kuid mitte kergete nooruse lootustega, õhulossidega, sõnadega, mis pettavad, vaid kainete lootustega, mis kannavad enese kandmist.

Meie ei nõudnud mitte midagi ja palju, vaid tahtsime ainult vana parandada. Meie ei lasknud endid mitte kaasakisku üleüldisest kombest, anda tööle noorsoopõllule, mis rahjures ainult suurtes sõnades ja koosolekutes avaldus, vaid meie tõsine hiiüdsõna oli, teha tööd ja harjuda tööga.

Lubatagu mul nüüd mõne sõnaga peatada ühingu ja ringide korralduse juures. Et vastustulla huvide ja huviasustele, missugusi palju ja mitmesuguseid, asutabi üksikuid autonoomseid ringe, mis kogusummas moodustavad ühingu.

Igal ringil on oma juhatus, kodukord töökaava, ühendades enese ümber kõiki määratud huvile anduvaid õppurid. Ühing omaltpoolt koondab kõik ringid enese alla ja on nende üldhuvide kaitsja, edustab ringe koolinoorsooliikumises, korraldab ettevõtteid, mis üksikutele ringidele labiviimata, nagu ekskursioone, omavahelisi õhtuid, annab võlja ajakirja, reguleerib ringide tööd. Ei jäädu ka mitte ainult sõnade juure, mis isenesest mõtetad, vaid õppurid tulid ja asutasid hulganaha ringe. Igaüks võis töötada igal ajal, mis huvitas, igaüks võis seada enesele kui tahes suuri ülesandeid.

Noorusgu peab kõige pealt noor olema, hulluma, mängima, mitte end täitma paragraafidega, et väljoforenda kantseläristidens, koosolekute lösidens, nagu mõnel pool noorsooliikumisest orusaadakse, selle tõttu omab sport kui suurem jõu ja nooruseavaldus hulka poolehoidjaid.

Harrastakse muusikat, näitekunsti, kirjandust, ajalugu, millede jaoks ka vastavad ringid tekkivad, asutakse õppurite laulukoor, õppuri juhatusel, mis pärast mõlematel ühingu õhtutel hea eduga üles astub. Katsutakse oma noort jõudu looduseteaduse, keemia, füüsika, matemaatika ja teistes teaduses riikides torvitada. Pühapäeval ja õhtuti mugavalt koosistudes, mängitakse malet. Kui üleüldist nooruse harrastust õpitakse fotograafiat.

Ringide üldsumma kasvab kuni 10-ni - ja nimelt: Dial-Ajaloo, Humonitaori jne. Ringide liigetekst astuvad peaaegu kõik vanemate klasside õppurid, nii et kevadel ühingu liigete arv kuni 170ⁿⁱ ulotab. Ühing korraldab ka omavahelist ühingu-õhtud, kus esinevad ringid loova-töö tagajõrgedega. Kõnnavad ette

palasid õppurite laulu ja muusikanakoor, loevad töid noored autorid, näite ring erineb näidendiga. Kõik omapäraselt dekoreeritud noorte poolt.

Antakse välja ajakirja, milles noored erinevad oma katsetega mitmesugustel aladel

Korraldasime silmaringi laiendamiseks ekskursioone: Eesti Rahvamuseumi, ülikooli - kunstimuseumi, E.Õ.S. muuseumi, Postimehe trükitöhta ja kevadel vabade tuulte ja heleda päikesega Soome varemetele, kust Emajõe tasast pinda ja rohelist kasehüskesi nähes tahtmata, halli habemega ja hõbedase kandlega, Vanemuine meelde tuli. Suvel tegime ekskursiooni Soomlaste juure, kust osavõtjatele Soome kultuur, kunst, kirjandus, tasased suured jõuved. kaljud, sirgõd pruunid nõmmid, kollase päikese poole kasvavad ja kaarused kadanad, kauaks meelde jäid.

Igas ringis tehti vaimustusega tööd, peeti isekeskis referaate, tuldi kokku vaieluskooolekutens, korraldati prouatilisi töid ja harjutuskooolekuid. Igal pool keeb elu ja tegevus, igalpool katsuti midagi kättesaada, millegini jõuda, ennast arendada, kasvotada. Valitses meie keskel nooruse jõud ja rõõm. See oli suur päikesepaisteline töökoda, kus igäüks noortest tagus õhetavast rauast ehk terasest enesest õnne ja tulevikku, kus tulised sädemed lendasid nooruse altariile. Selles oli lõpmata tung, tung jõuda, minna edasi, kaugele.

— Igäüks algus on raske, veel raskemaks lõppu võib kiita, algust on tegemas rõõm, võhestel korda lähel lõpp. — nii ütles kord meie tuntud seltskonnategelane Jaan Tõnsson.

Ka meil oli algus raske, nõudis palju tahtejõudu, tööd enne kui karakindlalt ülesannete teostamisele sai asuda. Ometi algust on tegemas rõõm, algus on aga süüsi iga ülesande kergem osa. Vähe on neid, kes alguse juures taganevad.

(Raskemaks lõppu võib kiita)! Kartus, kas jõuame lõpule, kas oskame minna sihile, kas tõidame enese peale võetud ülesanded tõsis meegi ees alguses. Me surusime selle kartust alla tööga, tahte jõuga ja nüüd oleme sihil. Oleme näidanud, et suudame täita enese peale võetud ülesannet. Täna siin tule-
tame meelde oma töö tagajärgi, täna pühitseme koos teistega, volgustatud ja ehitud rummis enese võitu kahtluste üle, tunnis-
tavoid ju 39 peetud referaati ja 351 praktilist tööd ning harjutus-
koosolekut, et on tehtud tööd, tööd enese ja tuleviku eest.

Näen taganeb tagasi, väinud, võimud, värskus ja elu-
rõõm peegeldub noorus, tahetakse jälle uuesti elada, lüüa, tahe-
takse püüda päikese poole, tahetakse hüüda: „me elame kas-
vome Eesti sugu“!

Noorsoo lippu kergitamaks. (Lõng)

Erik O.

Lõng aga jõonnis ja jõonnis mööda madalaid soid ja kühje
põlde, rattaid löid tantsi ning minu ees seisva neiu kibarasulg
tantsis plastilist „vengemat.“

Vaatasin ja ootasin.

Vares lendas apaatiliselt, väsimult üle rüüani, rabe pettumus
täitis tema rinda. Lõht oli täis. Ei olnud tööd enam õhtuni, võit-
lust olemasolu eest, ei olnud kuhugile enam püüda, jõuda. „Ei
igav on see elu!“ sõnas ta, hakkates „marseillaise“ laulma. Vi-
imase ajal oli tundma õppinud sotsialistlikku liikumist ja
ei söönud eilsest päevast päele enam põlluhünt, vaid ainult jõu-
ramat mojarotti. Sabast oli ta väljareiskunud mustad (monar-
histliku sümboli) sulid ja osemele pannud mõtuse püüa punase
sule. See oli kõrgemate psüühiliste ideedega vares.

Flakid aga lendasid ja lendasid, rabe pettumus valdas nende

seedimise orgaan, „Sotsialistlik“ vares oli neid roipe kal-
lalt emale tõrjunud seletades, et ta anarhistidega koos ei tööta.
Ja mustad anarhistid rändasid ning rändasid kuulutades
kogu roti sugukonnale vümist kohut, hoolastuse pisaroid til-
kusid neil silmist, imbusid musta maosse, vihmusside ja tõu-
kude juure, kes pidasid liivideerimise koosolekut ja $\frac{2}{3}$ häälte-
enamusega otsustasid minna puhcusele.

Kui kõike seda nägin, olin kurb; kui palju on ilmsis
vaesust ja viletsust. Kuid koma ei saanud kuuluda enese
kurbi tundeid, sest juba hakkasid paistma madalad, papist
kastikeste sarnased, lihtsad, ühetoonilised, labased Rõukvere agu-
lite majakesed; vanaid lossi varemud kõngel rohelisel mäekünkal,
ülekalutatud tõusva sügispäikesega, kus Võrumaa sead otsisid
tammetõrusid, Väike kõrvol torrakas Lutheruseusu kirik oma
terava valge torni keset papist koduseid kaeva. Tahab nagu
valitseda - koos hoida ja oma isalike noomitust öelda neile
väikestele majakestele, mis veninud pikal maal põhjast-lõuna,
just nagu rõhkus läänest ja idast, Tallinna ja Narva
„kroonid“ määratuma jõuga. Jaama ligidal aitade ja küü-
nide taga peidus näitab vene kirik oma rohelisi päid, keegi
on teda sinna pannud, ning unustanud. Iga päev ahvardab
ta nüüd „sibulamaale“ reisida.

Rong peatab. Astun esisele. Rahvast on palju! Eõina sõi-
dame „meie, kes me oleme - noorsootegelased! See on rasker-
lastel suur sünnimüts! Ainult meie tulek ajas nende elu igor-
päevastest primitiivsetest roobastest völja, kõrgematele,
punaiste väikudega ära tähendatud ideede teele. Meie tulime
valgustama nende hingi! Meie tulime neid upitama igar-
vесе tarkuse ja õndsuse kraami alla! Ent meid on tulnud vastu
võtma tüisedad taluperemehed, püüvad suus ja käed puksitark-
kus, väikesed angeldajad ja suured metsakompmehed, tore-
dades palitutes ja riites, kuid saavad viltu sõtkentud, puhas-

tamata, kraed mustad, kortunnid, uhked neid „rimonwoodes
ja toridotes kübarotes, lihnikende prouad (mitte naesed), „pluus“
mantlites kulunud boadega ja jaanalinum sulgedega elitud
kübaratega.

Ootan iga silmapilse lillede lendamist, vaimustatud hüüeid,
põrutavaid sõnu, teritamist Ootan

Ei kosta porilaste marrigi veel?!

Ühele tuleb vana pool ruit tädi Huresaarest. Noormees „inglis-
palitus“ ootab rikat lalletutut Tallinnast.

Koupsmees sõidab Võrru põrsaid tooma.

Kas siis meil tõesti keegi vastas ei ole? Kas ravverlased
tõesti ei osanud seda ainsust nii tähtsat silmapilsku ära rasu-
tada noorsoovaimustuse tõstmiseks? Kas neil tõesti nii vähe
kaipu?

Kuid oota! Kas ei näe seal üks lihikene jäme gymnasist
ja tema ümber terve kavi Rakvere Naisgymnasiumi
kasvandikke? - Tähepääl need on meie päevak? Hõigust!

Praxigi veel punast lootus põikest tumenevat nõhes ja juba
„isamajakese“ peale mõtlema hakkates, koguvad kõik saadikud
suure „entusiasmiiga“ ravverlaste ümber. Igaüks näeb nüüd
oma „seltri“ au ja hülgust tõsta, ehk koguni isennast Rakveres
populaarsemida, kuna kõiksugu väga teravaid ja vaimurikkaid
lauseid ja märkusi selgesse hommikolmosfääri pillutakse, et
suhtsamunus saadikute kohal tõuseb. Üks seisib, millel Rak-
veres tumpäev, teine, kas jorana vektor ei ole mitte mainitud
linna tähetorn - ja semafori platvorm elektrihäätletamisega kändool?

Selle juures katsutakse võimalikult noissoost kasvandikke
ligijal viibida ja neile „naaratavalt“ silmi vaadata. Tule-
takse õnvalt meelde, et näe keie olete provintsklinna elanikud,
meie aja pea - või ülikoolilinnast. Siis imponerib enam!

Ravverlased kui tusedad „spisbürgerid“ ei lase aga end
millegi eksitada, jootavad saadikud suure südamerahuga

üle linna headesse perekondadesse. Need, kes tähtsamad, kirikuligidale ja teised kraadi järelle kaugemale, aguliteni.

Greeka profiiliga saadikud „preilite“ juure ja harilikku profiiliga - tädide juure. Lord peab majas valitsema! Mina sattusin heasse perekonda kahe preili, ühe meiu ja ühe vana tädi juure, viimane oli õnneks sel päeval ära reisimud. Nõnda ei tea praegugi, kas mind Greeka ehk harilikku profiiliga saadikute hulka loeti.

Päralt jõudsin kell 9 hommikul, 9 oktoobril 1921, koosolek pidi olama kell 12 päeval 9 oktoobril 1921. Muist vahepealsest ajast viitsin väga armsalt oma perenaisega (erialgul oli ainult üks) Harva ekskursioonist puhudes ja „sulgi“ mängides. Siis läksime jalutama. Kõiksin „soolika jõe ääres, vaatasime selle selgetesse voogudesse, tundsin tema sügisaroomi, olime vaimustatud tema veest ja isemestest. Rakvere meid on kõik väga luulised, on läbi nautinud hulga uuemaid kirjandus - tooteid ja tunnevad peaaegu peast Gailiti novelle, Oisnapuu „Eo-Deosid“, missuguseid nad igal rasvel ja kiisatusrikkal eluilmapiilgul tõugasti karmitavad. Sellest ka Rakvere meidide ja preilite eluorvus).

Kõndisime endises Rakvere mõisa pargis, mida praegu väga luuleliselt „Rahvaaias“ nimetatakse, vist sellepärast, et õunapuude ümber on ehitatud traatoidid, õunade natsionaliseerimise kavistamiseks, või, et anda tööd töötä töölisele. Rahvaaias on ka rauerlaste kurort, sest seal on mitu suurt ja mitu väikset kervisvee lompit, millel koguni kevadel paadiga sõita (mitte sõuda) saab. Saatja seletas „Eduard ja Flemingundest“, mina tegin vahete vahel märkusi, mis üle tema armsalt vihastas, kuid missuguseid ta siiski heameelega kuulis.

Ronisime lossi varemetes. Ühel seinal oli joonistatud suur süda läbi pistetud kahe noolega. Saatja punastas vähe ja naeratas.

Tuule kiirusel tõusime üle Rakvere mägede (sest olime noored, ent noortel on kerge ja kõnge lend).

Isenesestri mõista pöörasime surmaeda. Väikestes linnades kuulub viimane vaatamiseväärtuste kohtade hulka, niisama kui linnapea, tema abililiste ja mõne rikkama omu majad. Surmaoed oli mõenõlvakul.

Ma all veetasid õmetud „Fleischerid“, „Himmelsternid“, Statssekretärid, Geheimratid (puhas saksa kultuur) suuri rive mõlvakule. Täevast olid saanud üles, kui rivi veeres isenesest jälle alla ja nii edasi lõpmatuveni. Hõin see raske karistus - tahtud pattuda est.

Surmaiaht jatkasime teid seminari poolde, kus koosolekut piirada taheti

Lutt keerles meil kenadel ja armsatel ainetel. Püüdsime tõendada et saksa vanasõna: „Ein und allein ist nicht schön, aber ein und noch ein und dann allein, dass ist wunderschön!“ õige on.

Olime kui paar „väljarahituid“, kellel noorussida rindu pandud ja kes siia rööbalasse Rakveresse lahki lastud. Sellepärast ei püsinud me minutitki paigol - õvrisime kohti, et üle poristetanovate saada - Mina noorsootegelane - tema... poestilise hinge eluga neitsi! Hõid seminarite ei muutunud sellest sugugi lähemaks. Seminar, ta on elitatud versta raas linnast soisele karjamaale, et tulevased noorsookasvatajad „emal“ reisaks mäsetest lõbudest ja kaldumustest (mida ma kahjaks oma silmaga pidin nende juures nägema). Sinna ei vii ükski singe, suur tee, ainult kitsad, kõverad, porised põllupeenrad ja kraavid, sest „suurele“ eesmärgile jõudmiseks peab kiviseid, kitsaid teid tallama, kus iga silmapilk ähvardab kuristikuks langemine. Hõid sellest peab üle saama. Ammutult lükatakse „kivid“... emose est. et pääseda „suurele“ eesmärgile. Mis sest kui vahest „kivid“ oigavad? Siht pühitseb abinõu!

Mina igatohes leidsin, kui eesmärgile olin saanud, et minu läikivad saapad - enam ei läikinud.

Kella kaheiskümneni oli veel pooltundi. Läksin seminari

talha lepikuse, et salaja iseenese ja enese arvamisega el-
koosolekut pidada. Andsin valju haalega ühingu tegem-
sest aru ja vaidlesin mõnele päevakorra punktidest poolt
ehk vastu. Mõllesin! Olen liigilol kivikeri, teaksin minarogi
kuulsa Greka kõnemehe Demosthenese moodi. Klahijaks ei leid-
nud sealt kivikeri ega merd kohinaga, pealt kuuldas ainult vana
hall mära, vahete vahel sobava faulilisi märkusi tehes.

(Lõrgneb.)

Element.

(Lõrg.)

A. Põlts.

Keskajast on pärit hulka manuskripte, mis suurema usal-
duse võitmiseks vanaaja autoriteetide nime all turule lasti.
Suimestele, kes omi töid vanaaja tarkade nime all välja lasksid,
lisati tõsistest vanaaja teadlastest eraldamiseks sõna pseudo ette.

Pseudo-Geberi töodes (XIVa) nimetatakse, et metallid väävlit
ja elavhõbedast mitmesugustes vaherondades koos seisavad.
Pseudo-Geberi arvamise järel seisab metalli üksteiseks muutus väärli
ja elavhõbeda vahelkorra muutuses, metalli jaunistamine (Oredlung)
aga peaaegjalikult elavhõbeda puhastuses. Et näit hõbedast kulla
valmistada, pidi hõbedat elavhõbedat puhastama, kuna elavhõbeda
ja väärli vaherond kullas kui hõbedas seesama oli. Kuld ja elavhõbe
pidid peaaegjalikult elavhõbedast koos seisma, mis aga võimata on
sest et hõvilic elavhõbe kuumuse käes kergesti aurab, kuld ja hõbe aga
mitte. Et niisugustest raskustest üle saada, teadustarid alkeemikud, et
kullas leidur väävel ja elavhõbe loomlikumst väävlit ja elavhõbe-
dast omaduste poolest lahku lähel.

Kulla valmistamisega odavatest metallidest kõis käsikäes-
nõndanimetatud „tarkade kivi“, „elu eliksiiri“ ja „kuint essentsi“
stmine. Elhõbedas Aristotelese viendat elementi löid alkeemikud
nimetatud kolm üheväärulist mõistet. „Tarkade kivi“ võimuses

pidi seisma metalli kullaks muutarine ja inimese elu pikendamise.
„Tarkade kivi“ valmistamiseks otsiti mingisugust „materia prima“t!
Mis aine see „materia prima“ õieti pidi olema, millest „tarkade kivi“
otimine võlja läks, selle kohta ei teadnud keegi alkeemik midagi öelda.
„Tarkade kivi“ mõju suuruses läksid arvamusel lahku, Roger Bacon
(XIIIa.) arvab, et „tarkade kivi“ miljon korda suuremat hulka mingi
sugust metalli kullaks muuta võib; Villovanus selle vastu arvab, et
ta ainult saja kordse hulga elavhõbedat kullaks muudab, Raymond
Lullus trumpab teised üle; ta ütleb: „Tõta sellest kallist ainet o a suu-
tune tükkine ja viska see tuhanda untsi elavhõbedasse, siis muu-
tub elavhõbe punaseks pulbriks. Saadud pulbrist pane unts tuhanda
untsi elavhõbedasse, siis muutub see kõik punaseks pulbriks. Sellest pul-
brist viska unts tuhanda untsi elavhõbedasse ja see muutub kalliks aineks.
Sellest aineist viska unts tuhanda untsi elavhõbedasse ja ka see muutub
sul oinaks. Sellest viimasest aineist viska unts tuhanda untsi elav-
hõbedasse, siis saad sa kulla, mis parem on kui kaevanduste kuld.“

Me näeme missuguse meelesegaduse Aristotelese võotad elementide
kohta keskojause olid teonud ja missuguste küsimuste kallal alke-
emikud higinustid. Üks asjastu suurendas veel määratult keskojaja
alkeemikute segadust. Roger Bacon kulsatk XIIIa ast asaja alke-
emikut, hakkas paavst kahtlustama, nagu olens tema „tarkade
kivi“ leidnud ja paavstile oma saladust mitte avaldanud. Ta heideti
vangistusse. Astarte jaoksul ühte ja seda ama „tarkade kivi“
valmistamise ideet teo reetiliselt käsitades ja võimaluse puudusel
praktiliselt oma mõtte õigust mitte järele proovida soades, omandas
ta a priori ühe ehk teise uskliku idee. Bacon oli kindel arvamine,
et tema oli „tarkade kivi“ õige valmistamise tee leidnud. Bacon arvab, et
ilm õnnelikus saab kui „tarkade kivi“ valmistada olens osatud.
Ta soovis oma „tarkade kivi“ valmistamise viisi välisele maail-
male teadustada, selle juures pidi ta ettevaatlik olema, et paavst
saladust kätte ei saaks, mida see siis kviijasti olens tarvitamud. Selle
pärast pidi ta omaid seletused ja ainele nimetused piltlikke katete

taha varjama. Paeo vaated ei olnud keostatavad ja ta kõi inimestele loodetud häa asemel ainult kahju. Alkeemikud ei mõistnud tema ainete tähendusi ja hakkasid „materia prima“ inimeste ning loomade välja heidetest otsima. Teiselt poolt hakkasid ka nemad omis töis piltlikke kujusid tarvitama, selle juures ei teadnud nad Diei isegi, mida ühe ehk teise kuju all tuli mõista. Paeole järgnevalt ajast pärit olevad kirjotööd rubisevad niisugustest võndlustest. Ei ole siis ime kui alkeemikud omis töis põdelad maha raiusid ja kuningaid ning keisrid keedid ja rüüstasid. See mis Paeol oli hädast tingitud muutub neil lihtsaks järeldamiseks ja varjuse. Niisuguse kahetsemisväärne seisukonda olid alkeemikute Aristoteelse vaadetest tingitud printsiibid inimese mõistuse viinud. XVI a. omandab Paracelsuse õpetus, et orgaanilised ained kolmest elementist: väävlist, eluhõbedast ja soolast koos seisavad, suure tähtsuse. Ühtlasi seletatakse, et keemia ja arsti teadus käsi käes peavad sammuma.

Paracelsuse kaasaeglane van Helmont heidab kõik endised elementid kõvale ja võtab alg elementina vee. Oma teguviisi põhjendab ta sellega, nagu elaksid taimeid ainult veest, kuna van Helmont nullas leidvate mineraal-soolade ja õhu osade tähtsuse kahepilma vahele jätab.

XVII a. lõpul tõuseb alkeemikute printsiipide õpetus kõige kõrgemale tipule kunis ühe printsiibi „phlogiston“ endistele juure. Stahl pani põlemise nähtuse tähele ja põhjendas seaduse: „Kui kehad põlevad, eraldub nendest kõik mis olemas olev phlogiston“. Stahl seletas phlogistoni abil põlemise nähtuse, kuna tema kaasaeglased phlogistoni kehi reaal-ainet vaotlesid. Sel ajal märgati juba et põlemis-produkt on põlemiseks võetud ainet rassem. Et seda phlogistoni omadustega kokkuvõttes viia, pidi phlogistonile negatiivne raskus omame olema nii, et kehast eraldudes keha raskemaks muutus.

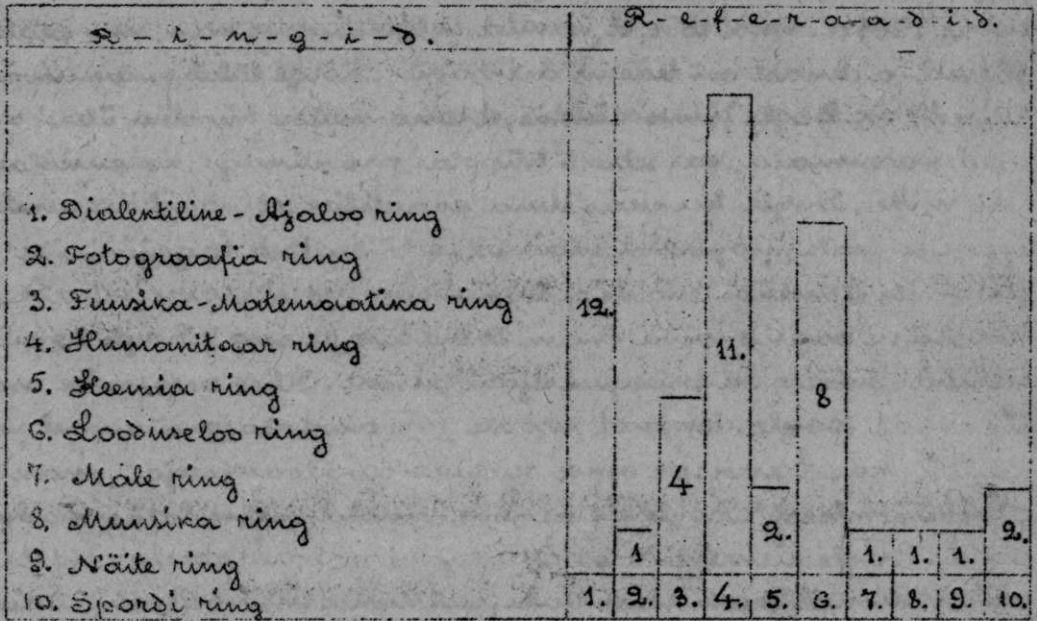
Aeg ajalt selgus, et elementid ja printsiibid, mis ainete omadusi kehastasid, nähtustele ei vastanud. Võimata oli kehalt üht tema omadustest võtta ehk teist juurde lisada ilma keste omaduste

muutmiseta, kuhu see aga „Aristoteelse elementide ja printsiipide põhjal oleks pidanud õnnestuma.

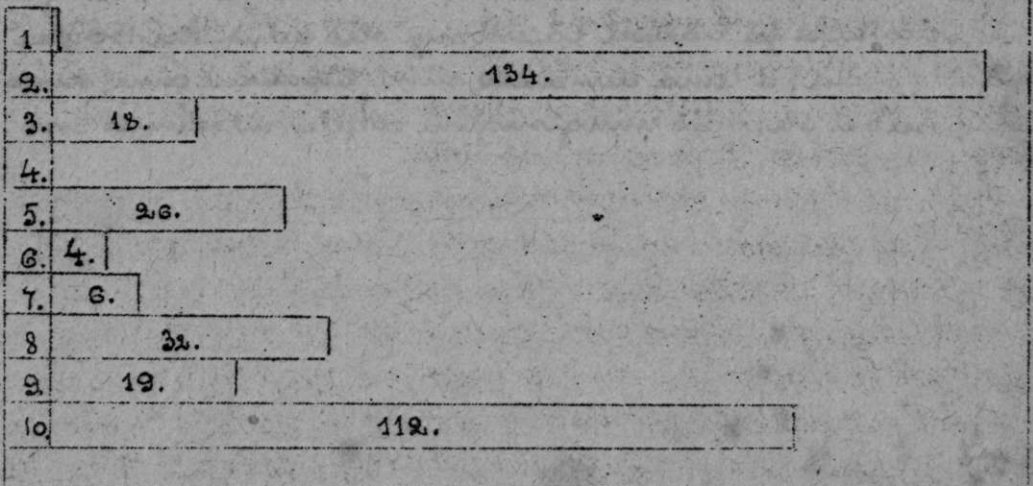
Robert Boyle, kes vanema aja vaadete mõju all ei seisnud kum-
lutas 1661 a. oma töös, et keemia subjektiivsuse karm siht peab
jõtkma ja ennast kui teadust arendama. Kõige tähelepanemiseväär-
nilisem on Boyle juures nähtus, et tema muudu hüpoteesi üles ei sea,
järelekaitsmata, kas seisab hüpotees praktikaga kokkukõlas
või mitte. Boyle hakkas ilma praktilise nõuvalsihita ainete
üks-teise peale mõjumat uurima ja lõi raksete tagajärjena
järgmise elemendi mõiste: „Elementiks nimetatakse neha-
koosseisu osaid mida enam lahutada ei saa.“ Boyle loodud
elemendi mõiste on praeguse ajani püsind. Kiire arenemise osa-
liseks sai Boyle elemendi mõiste XVIII aastastaja viimisel ve-
randil, kus Lavoisier oma seaduse omandamisega „massi
alalhoidmisest“ Boyle elemendile kindla kvantitatiivse põhja
pani. Boyle elementide ja selle ajani valitsevate elementide
vahel on määratu suur vahe, sest kuna endised elemendid aine
kvalitatiivsete omaduste peal põhjenevad, püsib Boyle element,
nagu nimetud, kindlal kvantitatiivsel põhjal. Siiski ei leidnud
Boyle elemendid suurt vastupanemist alkeemikute poolt, sest
et viimastel printsiibid: väävel, elavhõbe ja sool ning ained
sool, elavhõbe ja väävel tõiesti segi olid aktud. Ka Boyle
võndis mõtet, et tema elemendid siiski lõpulikud aine koos-
seisusosad ei ole, vaid mingisugune algelement olemas on.

Kroonika.

Ühingu loimud tegevusaastal 1920 - 1921 peetud:

Harjutuskoosolekud ja praktilised tööd.

Meie toimetuse liige A. Parts

viibis kauemal aega Ülikooli Haavakliinikus, kus talle operatsioon pahemas põlves tehti, et sinna kogunud veselisku kõrvaldada, millest korduvad valuhood tekisid. Meie kaastöötaja võtab juba korralikult koolitööst osa.

Mus tegevtoimetaja

„Oma juure on tegevtoimetajaks astunud August Klõll VI. klassist. Sellest hoolimata vastutavad Ühingu es lepingu põhjal ainult kolm endist toimetusliiget.

Cartu Reaal-Flommertsikooli Õppurite Ringi varanduse jagamine.

Peale kooli jagunemist Reaal' ja Flommertsikoolies, jagunes ka ühise kooli Õppurite Ring. Muist tema liikmeid astus alles asutotud C. Reaal-kooli Õppurite Ühinguks, kuna teine osa Flommertsikooli Õpilaste Ringi koondus. Klummaugi nimetatud organisatsiooni poolt valiti kolme liikmeline komisjon, kes ühise Ringi varanduse üle pidi otsustama.

Komisjonide ühisel koosolekul võeti vastu põhimõte: ainult mõlemate koolide ühistöötamise ajal muudatud inventaar tuleb poolks jagada, kuna kõik muu, juba Vene Flommertsikooli Õppurikonnale kuuluv varandus, endiselt Flommertsikoolile jääb.

Jagamine sünnitas suuri raskusi, sest segaste olude tõttu oli mitmes sektoris kadunud kassa ja protokollid kaotatud, mis inventsaari ja selle jagamise kohta pikki vaieldusi tekitas. Iseseisvalt peab seda õpoidi ja male ringe kohta ütleva, kus igasuguste andmete puudusel oli raske ühisele otsusele jõuda. Nii venis töö kogu aasta ja ei olnud veelgi lõppu ette näha.

Allas lõimud nädalal lepiti viimastes vaielduse all olevates küsimustes kokku. Nüüd on igapäev lepingu allkirjutamist oodata, mille järel see mõlemate organisatsioonide peakoosolekute kinnitamisele läheb.

Lugemislaud,

mis Ühingu liigetele igal öripäeval kella 4 - 6 ja pihapäeval kella 10 - 12 avatud, leiab hulga tarvitajaid, kellele arv alaliselt näib kasuavat.

Kolmel esimesel päeval on kokku 76 lugejat käinud.

Lugemislauas on saadaval: Päevaleht, Postimees, Vaba Maa, Kaia, Sotsialdemokraat, Kodu, Tehnika Seltsi ajakiri, Spordileht, Murrang, Eesti kirjandus, Tarvopita, Mudismaa, Ole valmis, Technik für Alle ja Nuori Võime.

Kavatsdame ka muutseda näie Tartu õppur-ajakirjad.

Lugemislaua tarvitajatel on kättesaadaval mitmesugused mängud, naagu male jne.

Tegutoimetaja: A. Kõll.

Tõljaandija: Tartu Realkooli Õppurite Ühing.

